

ГОДИНА II.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 4.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЈАК ОВАКИ ПУТ.

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Лаза Костић, за позорницу удесио А. Хаџић.
музика од А. Максимовића.

(Наставак.)

ПОЈАВА ТРЕЋА.

(Улази Дуждевић и Филета.)

Дуждевић.

Филето шта је? Је л' ти позлило?
По лицу ти је срашно бледило,
Грчевит око уста потрзао,
Сграховитан у очима ти бол!
Освети се, Филето, држи се!
Освети се, јер освета је ту,
Приближује се часак жељени!
Филето! Селе! Гле, на прозор, гле!
Ох, види где се крвни спрема сват
На полазак; на зар да пође здрав?
Зар не видиш Филето! Девојко!
Шта учини од себе за Бога?

Филета.

Вечерас — попи — отров — врло — љут —
Освети се — освети брата свог,
А последњи — већ страстан — дарак њен
Загорчиће му — осветна — ми — сен —

Дуждевић.

Шта? Отров попи, отровнице ти?
Не имаде зар снаге дочека?
Да крвљу спасеш отрован ти век?
Хајд' одлази, издани, падај, мри,
Ти никад неси Марка љубила. (Отискује је.)

Филета.

Крвница му — крв — ни — ка — Мак — си — ма!
(Пада на столицу.)

Дуждевић.

Шта, њега љубиш? Њега љубила?
Да л' отров даје така лудила?
Ил' збиља то кривице беше свест
Што исповеди страшну издају?
Говори, жено, збори, или мри! (Замане мачем на њу.)

Филета (издане).

Дуждевић. (меће мач у корице.)

Утишај ми се бритки побро мој!
Јер овде већ од тебе нема стра,
Ил' женску сад оплакуј ништавост,
Ил' вере своје судбу ништаве,
Што женској речи поверава се!
У сваку руку женски то је плач,
Јер сув је још о бедру мушкег мач!

П Е Т А Р А Д Њ А

ПРВА ПОЈАВА.

(Стеновит пропланак у Црној Гори. Десно и лево дижу се
стрме горе. У проспекту виде се надалеко жабљачке куле.
Максим Црнојевић долази.)

Максим.

Висока горо, света помено,
Колевка тврдо снова механих,
Што млади некад негова ми век;
Висока горо, стено вечита,
Окамењена српска веро ти,
Сведено небо што подупиреш,
Да не побије шњега божиј гњев,
Непонижена моја сирото.
Благодат ми је поздравити те,

(Клекне. — Почивка.)

Ох, навећ да сам ост'о у вама,
Да никад нисам онај позн'о свет,
И брегови где срца имају,
Огњевиту из груди својих страст
Прекипљујући сућбу у небо!
А ја, божаством недољивим,
Страховито за стену прикован,
Над челом гледам огња комешај
И у њем груди двоје, лица два,
У љубавноме жару стопљена,
Најмилија што беху срцу мом,
Ал' једно другом кад се сљубише

Одљубише се одањ вечито!
Сливене руке, сливен загрљај,
Сливена уста, груд на грудима,
Ал' још то није доста, није још,
Примагните се тешње, тешње још. (Вади нож)

Међу вама да места не буде,
Ни колико да ножев уски врх,
Празнину малу грдно испуни! (Почивка.)
У пак'о с тобом, слибо паклена,
Мапштане вреле врашке измете!

Озани ме се, не требам те ја! (Баши нож.)
(Чује се из далека сватовац, повикивање и коњски бат.)

Сватовац? Он је, он је, соко сив,
Што гором пушта клика одазив,
Па јаде моје гони пред собом,
К'о црних ласта јатомичан лет,
Мој Милошу, мој сиви соколе,
Испустићеш је испод крила сад,

И мени ћеш је веран предати,
У благослов прозборити ми реч:

Што теби љуба мени мида сна,
Сачув'о сам је, ево ти је, на!

А ја ћу је узети за руку,
Приказаћу, поклонићу му је,
Поклонићу т' је, загрлићу те,

У загрљају питаће те друг:
— Је л' доста, брале, је ли плаћен дуг? —

Да видим, где су? Шта! Већ престаше?
Зауставља их рука бабина!

Гле! Баба збори он уз невесту —
А, сад ће — сад ће — сад ће да је да! —

Ох, не дај, не дај, чекај Милошу!
Та мени само, мени је тек дај!

Од мене прими братски завештај. (Оде.)

ДРУГА ПОЈАВА.

(Долази Иво Црнојевић, за њим Милош држи Анђелију за руку, уз њих Дуждевић, на страни војводе, а у другом плану остали свати.)

Анђелија.

Ни речи више, стари злогуче,
Ни речи више, не верујем ја!
И с места да се огамениш ту,
И сваке зоре тај из тебе звук
Изричат' стане кобне речи те
И сав ти чуду поверује свет —
И опет не бих веровала ја!

Иво.

Учини дужност, сине Милошу,
Учини дужност, обавести је!

Милош.

Речено је, обавештена је!

Анђелија.

Зар и ти већ! Ох, доста, доста, знам!

(Крије лице Милошу на грудима).

Иво.

Раскрсти руке, био девере,
Раскрсти руке с туђе невесте,
Ил' овај час (Руком на мач). Раскрстићу их ја!

Милош.

На грудма грлим своју невесту,
И љубу своју, Максим ми је дао,
Уступио уз побратимску реч!

Иво.

Шта Максим дао? Максим дао реч?
До врага реч, ал' руке с невесте!

Милош.

Од њега ми је од милоште дар,
И заиште л' је, њему даћу је
И ником другом! Зови Максима,
Позови га да опозове реч.

Иво (за себе).

Позови га? Та зар не познајем
Дарежљивост и господску му крв,
Даривати ма кога невестом,
Даривати срамотом оца свог!
Несмислениче, тешки јаде мој! (У каптонаду.)

Јунаци, момци, свати виђени,
Сватовским венцем оокитите нас,
Опколите нас живим опкопом,
Па врати ли се Максим овамо,
За живу главу не пуштајте га,
Већ гоните га мачем у неврат!

(Момци се поменштају у округ на десној страни).

А ви нас чујте, српска господо,
И слушајућ' нас реците нам суд!
Свечани нас је затекао час,
Тај свечан час те пита, Милошу,
И задата те пита твоја реч,
Јеси л' ми вољан предат' невесту?
Разуми добро: мени да је даш!
Изреци сад ил' хоћеш, или не?

Милош.

На уста твоја свечан пита час,
Свечанији му ево одговор:
Е љубе своје не дам теби ја!

(Максим улази полагањом с десне стране).

Иво.

И опет питам тебе, војводо,
Је л' вољан Милош предати ми плен?

Милош.

И опет кажем, господару, ја
Да не дам љубе, не дам срца свог!

Иво.

И још једаред само: амо дај!

(Наставиће се.)

Д И Ш Т И Њ И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Добросрећница“) драма у 5 чинова од Шарлоте Бирхпфајферове, приказивана је у среду 3. јануара.

Нико се више не радује него рецензент, кад може да похвали какву позоришну игру, а сувише тада, ако је ту игру написала — дама. „Добросрећница“ је душевно чедо једне даме, о којој не можемо рећи да је својим делима свакад била добре среће, али о овоме комаду, који смо у среду гледали на позорници морамо признати, да је писарица била боље среће него њезина драмска јунакиња и ако је назва добросрећницом. Истина, у целом се делу огледа модарна школа француска; сиче је узамљен из француског романа, ситуације су кокетне исто као у Француза, дијалог је намазан француским фирнисом, који хоће местимце да нас обмане као да је права политурга; од начелне мисли, исто као у Француза, ни — трага; — само нас карактери у делу потсећају на солидну, германску крв, али баш за то што је ово постоје драматском раду вешто изрезано, признајемо да је Бирхпфајферка у „Добросрећници“ створила лепу позоришну игру, а одбијемо оно прво као израз времена, у коме је живела, онога времена, кад су Немци волели француску кухињу и француске идеје. Данас би лепа Шарлота (велимо лепа јер припада лепом полу) ваљда радије гражила драмски сиче у Берлину него у Паризу.

Да испричамо нашим читаоцима у кратко роман, који је госпођа Шарлота тако вешто драматисала.

Покојни син старе војвоткиње Шаторенардове, учинио је будалаштину, те је довео својој високородној мајци снаху из велике опере. Та снаха, која се такође већ упокојила, остави старој војвоткињи једну кћер Хермансу, која је смрћу родитеља својих сад наследница великог имања. Неколико стотина хиљада франака годишња прихода, то је доста па да буде драмска јунакиња. За такве масне доходке вредно је да се полакоми и нећак војвоткињин Маркиз Бретнил, да би његов син Анатол могао заступати његов високи чин. Али томе смета Херманса, и за то ваља њу најпре уклонити.

У првом је акту младо девојче у институту и проводи женску љубав са својом другарицом Жилбертом, пасторком неке грофице Депортове. Анатол се заљуби у Жилберту, и будући кавалир човек, прескочи преко зида у врт од института, и кад га ту са Жилбертом ухвати надзорница на челу завидљиве младежи женске и он срећно умакне, прикривена Херманса узима кривцу на себе и буде истерана из института. Од своје мајке на одговор увета, млада Херманса ћути, јер тајна није њезина, — и буде за то као крива, као девојка „нечисте“ материне крви, истерана из очине куће и искључена из наследства. То је крај другог акта. У трећем се Анатол завади са својим другарима на балу, што су се ови усудили да сумњиче у поштење Хермансина, па како ту дозна и то, да се његова љубазна Жилберта удаје за неког барона Клервала, из очајања позове на двобој сва три увредица и то у познату булоњску шуму. Наравно побије ту Анатол сву тројицу до ноге, али, будући сам рањен, мора-

ђаше се склонити у облике село. Случајно дође у кућу Хермансине дадиље Катоне, код које се беше склонила одагнана Херманса. Сад тек отпочиње прави роман. Рањени јунак не познаје лепу сељанку, али ипак назире као да је ту Херманса; ова опет почиње да „осећа“ нешто за младим јунаком — и тек што ствар пође у најбољем реду, прохте се романцији да отера љубавника у Енглеску, за то што је у двобоју опасно ранио једног младића од упливне породице. Али на срећу овај преболи рану и Анатол се враћа својој љубавници. Међутим је абе Бофлер, душепопечитељ војвоткињин пронашао Хермансу. А уједно је тај дорби старац сазнао, да је младо девојче било на правди Бога отерано из института, те се Херманса враћа својој помиреној мајци, а Анатол добија и њу и имање за којим је његов отац толико грамзбио. Ко је дочитао ове ретке до краја, тај види да је то одиста леп — роман. Бирхпфајферка није се узалуд трудила да од њега начини драму, која ће гледаоца занимати, бар за једно вече.

Али нас је овога вечера више занимала представа. Гђа Сајевићка приказивала је Хермансу пуном природном живошћу; највише јој црте беху управо дражесне. Маринковићка (војвоткиња) стојаше у своме жанру с њоме скоро на једној висини. Морамо признати да још нисмо на нашој позорници гледали fine аристократске достојанствене улоге тако верно изведене, као овога вечера што видесмо од Маринковићке. Суботићу не иду од руке доброћудни старци, а Лукићу још мање вицкасти лекари: ваљда би боље било да се мењају с улогама. Леца Поповићева (Катона) је неоцењено добра сељакуша! Сајевићу би као љубавнику препоручили местимце више живости и топлоте, а остали наш млађи нараштај глумачки, нарочито мушки, ваљао би да прионе студији салонских покрета.

М.

И З Л О Ж Б А.

* (Светска изложба у Америци.) Американци су научили прославити стогодишњицу своје независности светском изложбом, каке свет још није видео. Трошак ће подмирити свака држава по броју својих становника. Њујоршка држава даће 1.136.660 долара, Пенсилванија 913.710, Охио 691.230 и т. д. За целу изложбу требаће једно десетак милиона долара. Да се на сваку главу једнако одреди трошак, свака би платила до 39 сантима. Али како је изложба ствар уносна, то ће се сав трошак разделити на деонице, свака деоница по десет долара. Тако ће моћи свако принети свој прилог на славу отаџбине, а и свако ће моћи прити користи из тог подухвата. Ни од кога се не ће искати, да што год пружи од добре воље на поклон, нити ће се ко гонити да што потвине. Деонице ће се разграбити као алва, да их је и три нута више. Неки дан разграбило се у некој скупштини за десет тренутака деоница за 100.000 долара. Изложба ће бити у Филаделфији од маја до октобра 1876. године, а подељена ће бити у десет одсека. Варош јој је већ одмерила место и приправила свој део тропска.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

14. ПРЕДСТАВА

У ПРЕПЛАТИ 7.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 7. ЈАНУАРА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ

ПО ДРУГИ ПУТ:

ЈЕЛВА РУСКА СИРОТИЦА.

МЕЛОДРАМ У 2 РАЗДЕЛА, НАПИСАЛИ СЕРИБ, ДЕВИЉНЕ И ДЕВЕРЖЕ, С ФРАНЦУСКОГ ПРЕВЕО В. Ж. МУЗИКА ОД И. З.

О С О Б Е :

Грофица Сезанова	Маринковићка.
Алфред, син јој	Сајевић.
Чериков, руски великаш	Недељковић.
Феодора, рођака му	Л. Хаџићева.
Јелва, млада сиротица	Сајевићка.
Калуга, козак	Марковић.
Гертруда, јелвина учитељка	Ј. Поповићева.

Прва радња збива се у Паризу, друга у руској Пољској на неколико миља од Вилене.

Улазнице се продају у писарници позоришној (стану матичином) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 новч. а. вр. у српској народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

У уторак 9. јануара у корист варошке болнице „ЈЕЛВА РУСКА СИРОТИЦА.“ Мелодрам у 2 раздела, написали Скриб, Девиљне и Деверже, с француског превео В. Ж. музика од И. З. За тим: „Пркос“.

Шаљива игра у 1. радњи с певањем, посрбио др. Ј. Андрејевић.

Од „Зборника позоришних дела“ изашле су досад четири свеске. У првој је свесци „Шеолски надзорник“, у другој „Шаран“, у трећој „Честитам“, и „Француско-пруски рат“, а у четвртој „Краљева сеја“. Прве две свеске стоје 20 н., трећа 30 н., а четврта 50 н. а. вр.

БОЛУЈЕ: Л. ТЕЛЕЧКИ.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 САХАТА.